

**APLINKOS APSAUGOS AGENTŪROS
TARŠOS PREVENCIJOS IR LEIDIMŲ DEPARTAMENTO
VILNIAUS SKYRIUS**

Biudžetinė įstaiga, A. Juozapavičiaus g. 9, LT-09311 Vilnius,
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188784898.
Skyriaus duomenys: A. Juozapavičiaus g. 9, LT-09311 Vilnius, tel. 8 706 68042, faks. 8 706 62000,
el.p. vilniaus.skyrius@aaa.am.lt, http://gamta.lt.

UAB „Aplinkos projektai“	2015-03-10	Nr. (15.8)-A4-2487
UAB „Geovika“	į 2015-02-11	Nr. R-15/68

Trakų rajono savivaldybės administracijai
Vilniaus visuomenės sveikatos centrui
Vilniaus apskrities priešgaisrinei gelbėjimo
valdybai
Kultūros paveldo departamento Vilniaus
teritoriniam padaliniiui
VĮ Trakų miškų urėdija

**ATRANKOS IŠVADA SKERSABALIO IR AKIES EŽERŲ, ESANČIŲ TRAKŲ
RAJONE, VALYMO POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO**

1. Informaciją pateikė

UAB „Aplinkos projektai“, Smėlio g. 10, Vilnius, tel.: 8 – 5 2757900, mob. 8 620 70921, kontaktinis asmuo: projektų vadovė Vilma Railaitė, vilma@aplinkosprojektai.lt.

2. Planuojamos ūkinės veiklos užsakovas

UAB „Geovika“, Vilniaus g. 86A, Karmėlava, Kauno r., tel.: 8 614 88400, el. p. uab.geovika@gmail.com.

3. Planuojamos ūkinės veiklos pavadinimas

Skersabalio ir Akies ežerų valymas.

4. Numatoma planuojamos ūkinės veiklos vieta

Žerebėnų k., Vainių k., Skersabalės k., Trakų sen., Trakų r. sav.

5. Trumpas planuojamos ūkinės veiklos aprašymas

Planuojamą ūkinę veiklą (toliau – PŪV) numatoma vykdyti Trakų rajone, Trakų seniūnijoje, Vainių, Skersabalės ir Žerebėnų kaimuose. Artimiausias gyvenamasis namas nuo PŪV vietos (Skersabalio ežero) nutolęs 45 m. Artimiausias gyvenamasis namas nuo I dumblo sėsdintuvo ploto nutolęs 210 m., nuo II dumblo sėsdintuvo ploto – 20 m. PŪV teritorijoje nekilnojamųjų kultūros vertybių nėra. Artimiausia kultūros vertybė – Skersabalės pilkapynas (un. kodas 16323), nuo Akies ežero nutolęs 550 m, nuo Skersabalio ežero – 740 m, nuo I dumblo sėsdintuvų ploto – 230 m. PŪV teritorija nepatenka į Skersabalės pilkapyno vizualinės apsaugos zoną. I dumblo sėsdintuvų plotą nuo Skersabalės pilkapyno vizualinės apsaugos zonos skiria kelias. Artimiausios saugomos teritorijos – Trakų istorinis nacionalinis parkas nuo PŪV teritorijos nutolęs apie 1,6 km, Plomėnų ornitologinis draustinis – apie 2,9 km atstumu.

Skersabalio ir Akies ežerai slūgso Luknos upės baseino aukštupyje. Lukna teka Trakų rajone, yra Merkio dešinysis intakas. Tyrimų duomenys aiškiai byloja, kad tai buvęs vienas ežeras. Eutrofikacijos procese ir nyslūgus bendrajam paviršinių vandenų lygiui dėl žemių sausinimo įtakos tarp šių ežerų susidarė durpių tarpuežeris, apaugęs mišku ir padalijęs buvusį ežerą į Skersabalio ir Akies ežerus. Skersabalio ir Akies ežerai yra maži, tačiau jų dubenys gilūs. Ežerai priklauso Nemuno upių baseino rajonui, Nemuno upės baseinui, Nemuno mažųjų intakų (su Nemunu) upių

pabaseiniui. Vyresniojo vandentakio vardas – Margis. Ežerai nepratakūs. Įtekančių ir ištekančių vandens takų nėra.

PŪV metu sapropelį numatoma iškasti veidrodiniame vandens plote (Skersabalio ežero 4,95 ha, Akies ežero – 0,49 ha). Numatoma iškasti Skersabalio ežere 118 tūkst. m³ sapropelio, o Akies ežere – 20 tūkst. m³. Iškasus sapropelį ežerų dugną numatoma padengti 0,5 m storio smėlio – žvyro sluoksniu. Iškastą sapropelį numatoma supilti į specialiai paruoštas aikšteles (sėsdintuvus) 60 – 400 m atstumu nuo ežerų.

Ežerų valymo tikslas – sudaryti tinkamas sąlygas žuvims auginti. Smėlio – žvyro mišiniu padengtas dugnas geriau atspindės saulės šviesą, padidins vandens apšvietimą, vandens skaidrumą. Vanduo bus mažiau drumsčiamas. Pagerins ežerų estetinį vaizdą ir sudarys geresnes sąlygas žuvininkystei. Smėlio – žvyro mišiniui išberti ant ežerų dugno bus padarytas plaustas. Nuo jo su taip vadinama smėlio „patranka“ bus išbertas smėlio – žvyro mišinys. Išbertas ant ežero smėlio žvyro mišinys nusės ant dugno ir suformuos numatyto 0,5 m storio sluoksnį.

Dalį iškasto ir išdžiūvusio sapropelio numatoma panaudoti gretimų plotų (UAB „Geovika“ nuosavybės teise priklausančių žemės sklypų ribose) tręšimui. Kitą dalį (apie 50%) numatoma išlyginti aikštelių vietoje, užsėti daugiametėmis žolėmis ir toliau naudoti rekreacinei zonai. Komercinei veiklai sapropelis nebus naudojamas.

Aikšteles sapropelio supylimui numatoma įrengti buldozeriais. Greta jų numatoma laikinai supilti smėlio – žvyro mišinį reikalingą ežerų dugno užpylimui 0,5 m storio sluoksniu.

Ežeruose sapropelį numatoma išsiurbti žemsiurbėmis 800 m³/h, transportuojant pulpą į supylimo aikšteles hidrauliniu būdu – vamzdynais, išvengiant aplinkos užteršimo. Nusėdus sapropeliui iš aikštelės nuskaidrėjusį vandenį vamzdynais numatoma gražinti į ežerus, išvengiant ežerų vandens lygio pažemėjimo daugiau kaip 0,5 m. Sėsdintuvuose nusistovėjęs (nuskaidrėjęs) vanduo vamzdžiais bus gražinamas į ežerus ir vėl bus panaudotas sapropelio siurbimui. Vandens nuskaidrėjimo efektyvumas priklauso nuo vandens tūrio sėsdintuvuose ir nuo dalelių nusodinimo trukmės. Numatoma sapropelio pulpą išleisti pakaitomis į du sėsdintuvus ir taip prailginti sapropelio dalelių nusodinimo laiką. Todėl vandens nuskaidrėjimas iki leistino SM 35 mg/l nesunkiai bus išlaikomas. Nuskaidrėjusio vandens kokybę tikrinti numatoma ASU Aplinkotyros laboratorijoje. Jei paaiškėtų, kad vandens nuskaidrėjimo efektyvumas nepakankamas – SM viršija 35 mg/l leistiną normą, bus įrengti smėlio – augalų filtrai.

Sėsdintuvuose sapropelis džiūs natūraliai. Darbų metu sapropelis nedžiūs nes nuolat bus papildoma pulpa (vandens ir sapropelio mišinys). Kaip rodo praktika, natūraliai sapropelis išdžiūsta ne greičiau kaip per metus. Išdžiūvus sapropeliui, sėsdintuvai bus nebereikalingi. Pylimai bus išsklaidyti 20 – 40 m pločio juostose. Sapropelio tūris daug kartų sumažės. Jis bus išlygintas sėsdintuvų, pylimų ir apie sėsdintuvus 20 – 40 m pločio juostose.

Iškasto sapropelio supylimui reikalinga ne mažiau kaip 138 tūkst. m³ sėsdintuvų (aikštelių). Sėsdintuvų įrengimui numatoma atlikti apie 70 tūkst. m³ žemės darbų.

Nuo sėsdintuvų ploto nukastas augalinis gruntas bus supiltas greta sėsdintuvų, nesumaišant jo su pylimų gruntu.

Akies ežerą supančioje pelkėje jokia veikla nebus vykdoma. Pelkės paviršiumi nebus važinėjama ir vaikščiojama. Aplink ežerą yra įrengtas pėsčiųjų tiltelis, kuriuo ir bus vaikščiojama. Ežero valymo metu vandens lygis nebus pažemintas daugiau kaip 0,2 m. Ne darbų metu bus palaikomas dabartinis vandens lygis. Todėl pelkės vandens režimui praktinės įtakos neturės.

PŪV turės biologinę veiklą gerinančių elementų ir neturės neigiamų. Sapropelis yra ežero balastas. Išsiurbtas sapropelis kelis kartus padidins ežerų vandens tūrį. Tai sudarys palankias sąlygas žuvų žuvivaisai ir kitai biocenozei. Supiltas ežero prietakos zonoje sapropelis pagerins dirvos derlingumą. PŪV paviršinio ir požeminio vandens hidrologinio vandens režimui negali turėti jokios įtakos. Kaip minėta, abu ežerai yra nepratakūs. Joks vandens takas į ežerus nei įteka nei išteka. Ežerų dugnas pasidengęs antifiltraciniu plastiško sapropelio ir mergelio sluoksniu. Todėl neturi ryšio su požeminiu vandeniu. Numatomas palikti nepažeidžiamas 0,5 m storio antifiltracinis plastiško sapropelio sluoksnis. Neigiamo poveikio aplinkai PŪV nenumatoma.

PŪV metu numatomi šie triukšmo šaltiniai: žemsiurbė, skirta sapropelio išsiurbimui iš ežerų ir buldozeriai, skirti dumblo aikštelių paruošimui ir išlyginimui užbaigus darbus. Valant ežerus pagrindinis triukšmo šaltinis – žemsiurbė, kuri gali sukelti iki 74 dBA triukšmą. Ežerų valymo metu prognozuojamas tik epizodinis triukšmo padidėjimas. Ežerų valymo darbus numatoma atlikti per 3 metus – 2015 – 2017 m. Pagal HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“ ekvivalentinis leistinas triukšmo lygis dienos metu yra 65 dBA (maksimalus – 70 dBA), todėl prognozuojama, kad žemsiurbės keliamas triukšmo lygis prie artimiausių gyvenamųjų namų (45 m atstumu), neviršys leistino triukšmo lygio. Kita fizikinė tarša – vibracija, šviesa, šiluma, jonizuojanti ir nejonizuojanti spinduliuotė PŪV metu nenumatoma.

Skersabalio ežero pakrantės sutvarkytos, prižiūrimos. Valant ežerą jų liesti nenumatoma. Akies ežero pakrantės pelkėtos, apaugusios žoline ir miško augalija. Valant ežerą jų liesti taip pat nenumatoma. Apyežerės tvarkingos, prižiūrimos. Jose jokie darbai nebus vykdomi.

Valant ežerus bus paliktas antifiltracinis plastiško sapropelio ir mergelio sluoksnis, todėl (atliekant darbus) jokios įtakos požeminio vandens režimui negali būti. Tam, kad išvengtų žuvų neršto sutrikimų, bus stebimas vandens drumstumas, ežerų valymo darbai bus atliekami tik po žuvų neršto t.y. nuo liepos 1 dienos.

PŪV metu susidarys sapropelis, kitų atliekų susidarymas nenumatomas. Dumblo sėsdintuvai bus įrengti už ežerų pakrančių apsaugos juostų. Ežerų pakrančių apsaugos juostose bus nutiesti 200 – 300 mm skersmens plastikiniai vamzdžiai, nekertant trasų. Vamzdžiai lankstūs, bus nutiesti tarp medžių.

Ežerų valymo metu bus naudojamos techniškai tvarkingi dirbančios įrangos mechanizmai, todėl teršalų patekimas į ežerus neprognozuojamas. Ežerų valymui bus naudojama elektrinė žemsiurbė, todėl jokie teršalai nepateks į ežerus. Teršalų patekimo į aplinką nuo dirbančių mechanizmų apsaugą numato mechanizmų eksploataavimo taisyklės, kurių privalu laikytis. Už tai atsako mašinistai ir darbų vadovai.

Skersabalio ir Akies ežerų hidrobiologiniai tyrimai buvo atlikti 2000 metais. Tyrimų metu retų ir saugotinių augalų ir gyvūnų rūšių nerasta. Tirti ežerai pasižymi negausia rūšinės augalijos ir gyvūnijos įvairove, mažu zooplanktono ir zoobentosos kiekiu. Ežerų savybes lemia nepalankios abiotinės sąlygos – mažas ežerų gylis ir didelis uždumblėjimas, rūgštinė grunto terpė, deguonies trūkumas žiemomis. Dėl tokių sąlygų ypač nepalankios žuvų gyvenimo ir mitybos sąlygos. Tikslu praturtinti ežerų rūšinę gyvūnijos įvairovę, padidinti bendrą jo produktyvumą, sumažintų hidrobiontų dusimo pavojų ekstremaliomis žiemomis, 2001 metais buvo dalinai išvalyti Skersabalio ir Akies ežerai iki 3,5 – 4 m gylio. Pastebėta, kad po pirmo valymo ežerų gylis liko per mažas, todėl trūkstant deguonies, pastebėtas žuvų dusimas. PŪV metu planuojama išvalyti ežerus iki mineralinio dugno (8 - 12 m gylio) ir tokiu būdu sudaryti tinkamas sąlygas žuvims auginti, pagerinti ežerų vandens kokybę, rekreaciją, estetinį vaizdą.

5¹. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumas

Planuojamos ūkinės veiklos teritorija nepatenka į Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijas ir su jomis nesiriboja. Artimiausia „Natura 2000“ buveinių apsaugai svarbi teritorija – Alsakių miškas (LTTRA0032), nuo PŪV teritorijos nutolęs apie 3,2 km atstumu, todėl PŪV poveikio Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymas – netikslingas.

6. Pastabos ir pasiūlymai

6.1. Prieš pardedant PŪV darbus vadovaujantis Paviršinių vandens telkinių tvarkymo reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. D1-1038 „Dėl Paviršinių vandens telkinių tvarkymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ parengti ir su Aplinkos apsaugos agentūra suderinti vandens telkinių tvarkymo projektą.

6.2. Periodiškai tikrinti nuskaidrėjusio vandens kokybę. Jei tyrimų metu paaiškėtų, kad vandens nuskaidrėjimo efektyvumas nepakankamas – SM viršija 35 mg/l leistiną normą, įrengti smėlio – augalų filtrus ar numatyti kitas priemones siekiant užtikrinti leistinų normų laikymąsi.

7. Pagrindiniai motyvai, kuriais buvo remtasi priimant išvadą

7.1. Akies ežerą supančioje pelkėje jokia veikla nebus vykdoma. Pelkės paviršiumi nebus važinėjama ir vaikščiojama. Aplink ežerą yra įrengtas pėsčiųjų tiltelis, kuriuo ir bus vaikščiojama. Ežero valymo metu vandens lygis nebus pažemintas daugiau kaip 0,2 m. Ne darbų metu bus palaikomas dabartinis vandens lygis. Todėl pelkės vandens režimui praktinės įtakos neturės.

7.2. Valant ežerus bus paliktas antifiltracinis plastiško sapropelio ir mergelio sluoksnis, todėl (atliekant darbus) jokios įtakos požeminio vandens režimui negali būti.

7.3. Sėsdintuvuose nusistovėjęs (nuskaidrėjęs) vanduo vamzdžiais bus grąžinamas į ežerus ir vėl bus panaudotas sapropelio siurbimui. Vandens nuskaidrėjimo kokybę numatoma tikrinti periodiškai – kas savaitę ar kas mėnesį. Tai priklausys nuo pirminių gautų rezultatų. Nuskaidrėjusio vandens kokybę tikrinti numatoma ASU Aplinkotyros laboratorijoje. Jei paaiškėtų, kad vandens nuskaidrėjimo efektyvumas nepakankamas – SM viršija 35 mg/l leistiną normą, bus įrengti smėlio- augalų filtrai.

7.4. Tam, kad išvengti žuvų neršto sutrikimų, bus stebimas vandens drumstumas, ežerų valymo darbai bus atliekami tik po žuvų neršto t.y. nuo liepos 1 dienos.

7.5. Ežerų valymo darbų metu ežerų pakrančių apsaugos juostos ir miško žemė bus apsaugota. Ežerų pakrančių apsaugos juostose bus nutiesti 200 – 300 mm skersmens plastikiniai vamzdžiai, nekertant trasų. Vamzdžiai lankstūs, bus nutiesti tarp medžių. Žemsiurbės nuleidimui į ežerus jokių papildomų priemonių nereikės. Žemsiurbė bus sumontuota ir nuleista į ežerus nuo kranto neapaugusio mišku. Žemsiurbė į ežerus pateks keliuku, kuris yra tarp Akies ir Skersabalio ežerų.

7.6. PŪV turės biologinę veiklą gerinančių elementų ir neturės neigiamų. Sapropeilis yra ežero balastas. Išsiurbtas sapropelis kelis kartus padidins ežerų vandens tūrį. Tai sudarys palankias sąlygas žuvų žuvivaisai ir kitai biocenozei. Supiltas ežero prietakos zonoje sapropelis pagerins dirvos derlingumą. PŪV paviršinio ir požeminio vandens hidrologinio vandens režimui negali turėti jokios įtakos. Abu ežerai yra nepratakūs. Joks vandens takas į ežerus nei įteka nei išteka. Numatomas palikti nepažeidžiamas 0,5 m storio antifiltracinis plastiško sapropelio sluoksnis. Atlikus PŪV Akies ir Skersabalio ežerų ekosistema pagerės.

8. Priimta atrankos išvada

Skersabalio ir Akies ežerų, esančių Trakų r., valymo poveikio aplinkai vertinimas neprivalomas.

Ši atrankos išvada dėl poveikio aplinkai vertinimo galioja 3 metus nuo atrankos išvados viešo paskelbimo dienos. Užsakovas ar poveikio aplinkai vertinimo rengėjas turi raštu informuoti atsakingą instituciją apie pranešimo paskelbimą visuomenei Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos apraše patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-370 „Dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašo patvirtinimo“ nurodytose visuomenės informavimo priemonėse.

Šis sprendimas gali būti persvarstomas Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka arba skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, LT-01102 Vilnius) per vieną mėnesį nuo jo gavimo dienos Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Taršos prevencijos ir leidimų departamento
Vilniaus skyriaus vedėja

Justina Kraskauskaitė